

М.В. Трофименко

СТРУКТУРНИЙ АНАЛІЗ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ США

У статті аналізується структура та особливості діяльності дипломатичної служби США, яка є однією з найбільш професійних, сучасних, ефективних та забезпечує глобальне лідерство США у світі. У роботі визначається термін публічної дипломатії. Основними зовнішньополітичними завданнями, які стоять перед публічною дипломатією США є поліпшення іміджу країни серед найбільш активної та впливової частини зарубіжного суспільства; вплив на еліту зарубіжних країн, в першу чергу на ту її частину, яка приймає рішення; створення сприятливого економічного та інвестиційного клімату для США в зарубіжних країнах. У сучасній публічній дипломатії США активно практикуються і такі елементи, як аналіз громадської думки або якості поширюваної інформації про самих США (listening), а також проведення короткострокових політичних кампаній, спрямованих на просування конкретної політичної ідеї, дії тощо (advocacy). Аналізуються особливості нової публічної дипломатії, що передбачає вплив на міжнародну ситуацію та зарубіжну аудиторію за допомогою нових технологій (блоги, спеціальні сайти: Facebook, Twitter, YouTube, SMS-розсилка), які просуваються в зарубіжних країнах. У статті підкреслюється важливість посади заступника державного секретаря США з публічної дипломатії, який курує бюро у справах освіти та культури, зв'язків з громадськістю та міжнародних інформаційних програм, Центр стратегічних контртерористичних комунікацій, а також бере участь у розробці зовнішньої політики.

Ключові слова: публічна дипломатія, структура, Державний департамент, заступник державного секретаря з публічної дипломатії.

РЕЦЕНЗЕНТИ: Балабанов К.В., д.політ.н, проф.; Оніщенко І.Г., д.політ.н, проф.

УДК 327.001.73(100)

М. В. Фесенко

ПРОБЛЕМИ ЦЕНТРУ ТА ПЕРИФЕРІЇ У ГЛОБАЛЬНОМУ УПРАВЛІННІ СВІТ-СИСТЕМОЮ

В статті доведено, що світовий порядок все більшою мірою визначатиметься взаємовідносинами «центру» і «периферії», які є однією з основних проблем у глобальному розвитку людства. В сучасних умовах основна небезпека світопорядку виходить з країн «периферії», які не зуміли вписатися в глобалізаційні процеси і загрузли в корупції, міжкланових розборах, безвідповідальності авторитарних владних еліт, що унеможливорює самостійний розвиток цих країн. Невдачі розвитку в свою чергу послаблюють легітимність урядів, економічний регрес множиться на релігійні та етнічні конфлікти. Засіб запобігання майбутнього «глобального безладу», який провокують «держави, що не відбулися», дослідники вбачають у формуванні парадигми «глобального управління» – системи управління «державами, що не відбулися» та потенційно небезпечними процесами силами коаліції великих держав.

Ключові слова: *«Центр», «Перифірія», «Північ», «Південь», «Напівперифірія», глобальне управління, світ-система, глобалізація, фрагментація, «держави, що не відбулись».*

Основною прикметою формування нового міжнародного порядку є те, що елементи глобального управління стали проявлятися, значною мірою, в контексті консолідованого вирішення глобальних проблем. Проблеми бідності країн, що розвиваються та широке коло питань, що стосуються відносин між «Північчю» і «Півднем», «Центром» і «Периферією» стали одними з пріоритетних для вирішення світовим співтовариством і їх важливість підкріплюється глобальністю.

Вирішенням проблеми соціально-економічної та політичної диференціації світ-системи, починаючи з 1970-х рр., займалися Бреттон-Вудські міжнародні фінансові інститути, які запропонували ряд заходів щодо оздоровлення економічного та соціального життя найбідніших країн, причому передбачалося, що розвинені країни у своїй політиці по відношенню до «третього світу» будуть дотримуватися цих рецептів, вироблених на наднаціональному рівні. Зокрема, Міжнародний валютний фонд (МВФ) і Світовий банк докладали зусилля з реструктуризації та списання державних боргів найбідніших країн. Світовий банк на початку 1970-х рр. проголосив стратегію «перерозподілу за рахунок зростання», що передбачала перетік капіталів від багатих країн до бідних, здійснюваний в глобальному масштабі і під наднаціональним (глобальним) регулюванням. Однак реальна ефективність цих зусиль з глобального регулювання бідності була не дуже великою, можливо, в силу занадто вузького акценту на виключно фінансових аспектах даної глобальної проблеми [1, с. 112].

Досить поширеною є також модель «відгородження» передової частини світу від світової периферії. Світова периферія позначається, в цілому, різними вченими, які використовують різні підходи в їх дослідженнях наступними термінами – «занепадаючі держави» (failing states), «держави, що не відбулися» (failed states), «держави-ізгої» (rogue states), «квазі-держави» (quasi-states), «держави, що потерпіли крах» (collapsed states).

На думку прихильників концепції «відгородження» передової частини світу від світової периферії, це повинно, з одного боку, вберегти «кращу частину людства» від принесених країнами «третього», а деякі вчені виділяють і «четвертий світ», соціальних хвороб, екологічних, демографічних, не антропогенних та інших загроз, а з іншого – якісно підвищити рівень регулювання і управління в «кращій» частини світу. У якості логічного продовження цих ідей склалася концепція безполярного світу, що припускає не тільки відсутність якогось консолідованого центру на планеті, але і неухильне наростання хаосу, як в світових відносинах, так і в контексті наростання антропогенних катастроф, що загрожують зруйнувати всю людську цивілізацію [1, с. 113].

Таким чином, сьогодні доводиться констатувати, що проблема «держав, що не відбулися» як виклик міжнародній безпеці все частіше звучить у виступах політиків і науковому дискурсі. В експертних колах багато держав третього світу відносять до саме такої категорії держави, що нездатні самостійно розвиватися в умовах глобалізації і нових викликів міжнародній стабільності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що даній проблемі присвячені роботи відомих західних дослідників, зокрема проблеми «країн, що не відбулися» розглядаються в роботах С. Райс, С. Патріка, Р. Ротберга, К. Маклогліна, Д. Путзела, М. Хеймса, Н. Чомські тощо. У полі уваги дослідників знаходиться як сам феномен «країн, що не відбулися», так і причини, що ведуть до їх появи на карті світу

(наприклад, в роботах А. Буттенхайма, Б. Рамалінга, С. Паванело, а також у серії досліджень, що проводилися Світовим банком, розглядаються природні катаклізми як катализатори процесів втрати державного контролю над територіями), шляхи ліквідації негативних наслідків існування таких країн, а також превентивні заходи щодо недопущення самого їх виникнення [2].

Власні критерії і відповідно списки «держав, що не відбулися» пропонує цілий ряд академічних та державних структур. Так, американським Інститутом Бругінгса у 2004 р. спільно з Інститутом державної ефективності та Національним австралійським університетом розроблений так званий «індекс суверенітету», що використовує понад ста критеріїв для оцінки здатності держави здійснювати свої базові функції [3]. У 2008 р. Інститут Брукінгса запропонував вже новий вдосконалений механізм – «індекс державної слабкості країн, що розвиваються» [4]. У свою чергу, університет Джорджа Мейсона розробив «індекс крихкості держав», розташувавши всі країни світу по порядку в залежності від ефективності та легітимності правлячих режимів [5]. В Університеті Меріленда розроблений «перелік нестабільності миру і конфліктів», ранжир держави залежно від оцінки ризику виникнення нестабільності в майбутньому [6].

На переконання В. Л. Іноземцева і С. А. Караганова та низки інших провідних експертів на пострадянському просторі в рамках термінології «світ-системної» теорії І. Валерстайна, світовий порядок все більшою мірою визначатиметься взаємовідносинами «центру» і «периферії», які є однією з основних проблем у глобальному розвитку людства. Причому, в якості основної тенденції розглядається розкол між успішними державами та тими, що «не відбулися». Вчені приходять до висновку про те, що в сучасних умовах основна небезпека світопорядку виходить з країн «периферії», які не зуміли вписатися в глобалізаційні процеси і загрузли в корупції, міжкланових розборах, безвідповідальності авторитарних владних еліт, що унеможлиблює самостійний розвиток цих країн. Невдачі розвитку в свою чергу послаблюють легітимність урядів, економічний регрес множиться на релігійні та етнічні конфлікти. Засіб запобігання прийдешнього «глобального безладу», який провокують «держави, що не відбулися», дослідники вбачають у формуванні парадигми «глобального управління» – системи управління «державами, що не відбулися» та потенційно небезпечними процесами силами коаліції великих держав [7]. По суті, мова йде про створення нового «концерту націй» – домінуючому у світовому співтоваристві групи найбільш потужних держав, здатних протидіяти наростанню хаосу як безпосередньо спільними зусиллями, так і через реорганізовані міжнародні організації [8].

Актуальності глобального управління в контексті соціально-економічної та політичної диференціації сучасної світ-системи надають приклади з недавньої міжнародної практики. Так, з 1990-х рр. вводився фактичний протекторат світового співтовариства в Боснії та Косово. Обмежено суверенітет Іраку та Афганістану. Здійснено ряд спроб будівництва нових і відновлення «держав, що не відбулись». В експертних колах поширена точка зору, що багато держав «третього світу» є «державами, що не відбулися», нездатні до самостійного розвитку і загрожують міжнародній стабільності [9, с. 10]. Так, згідно з доповіддю Світового банку, у 2006 р. кількість країн, віднесених до категорії «погано керованих», зросла з 17 до 26 [10, с. 8]. У числі недавніх викликів світовій спільноті варто також згадати тіньовий ринок поширення компонентів зброї масового знищення, тероризм, світова фінансова криза 2008-2009 рр., нестача енергоносіїв і продовольства, екологічні та природні катастрофи тощо. Тому, відзначається посилення потреби в глобальному управлінні. Однак

питання про те, які структури вийдуть на передній план у системі, що формується, залишається відкритим. Плідне підґрунтя для аналізу дає досвід вирішення проблем Косово, Афганістану, Іраку, африканських конфліктів і України. Адже на них фактично апробовані різні моделі глобального управління, включаючи центральну координуючу роль ООН, домінування єдиної наддержави і блоків вузького складу, «змішану модель» [11, с. 5].

Багато периферійних держави на практиці не мають ознак, на які спирається неореалізм в питанні про суверенну державу: розвинені та ефективні інститути влади, визнані кордони, монополія на насильство у внутрішній політиці. До них відносяться держави, що розвиваються з нестійкими режимами і багато нових державних утворень, що виникли після закінчення «холодної війни». Якщо застосувати концепції неореалізму до політичної історії периферійних держав, то можна побачити, що принцип суверенітету не грав тут такої системоутворюючої ролі, як у Європі. Довгий час в Азії та Африці існувала колоніальна система, потім приватні військові інтервенції великих держав, які стосовно периферії досі залишаються правилом, а не винятком. Крім того, досі зберігається значна політична, економічна і військово-технічна залежність периферійних країн від країн Заходу. Тому, в периферійних країнах поняття «держави» грає відносно меншу роль, а поняття «цивілізація», «культура», «рух», «партія» – набагато більшу. Політичні відносини між недержавними суб'єктами часто виявляються більш важливими, ніж міждержавні. Саме це демонструє, наприклад, тривалий арабо-ізраїльський конфлікт з приводу статусу Палестини [12].

Сучасна, світова капіталістична світ-система, відповідно до концепції І. Валерстайна – «спільність з єдиною системою поділу праці та множинністю культурних систем». Виділяються два різновиди світ-системи залежно від наявності або відсутності загальної політичної системи: світ-імперія, якщо така існує, і світ-економіка, якщо вона відсутня.), включає три типи держав:

1. «Ядерні» високорозвинені держави, що володіють ефективною політичною організацією, що займають панівні позиції в світ-економіці і отримують максимальну вигоду зі створеної їх зусиллями міжнародної системи розподілу праці. Незважаючи на всю риторику про рівні можливості, вільної конкуренції, подоланні диспропорцій у розвитку, упорядкованому зростанні, держави – «ядра» прагнуть зберегти і закріпити існуючий стан речей. Процеси глобалізації надають їм потужні важелі контролю, стримування, а при необхідності і ліквідації потенційних конкурентів. Залежно від значення проблеми, конкретних умов, сили опору вони можуть варіювати заходи впливу в широкому діапазоні – від надання позик до збройного втручання;

2. «Периферійні» держави, слугують переважно сировинною базою і «смітником» світ-економіки, керовані слабкими нестабільними урядами і економічно залежні від «ядра» – «ізгої» глобалізації. Запропоновані Заходом заходи – структурна перебудова економіки, приватизація, відкриття ринків – не дали позитивних результатів, у тому числі з-за незначного припливу капіталів ззовні. У результаті відбувається розвал держави і економічна деградація, випадки збереження демократій у цьому регіоні вкрай рідкісні, розширюються області конфліктів і занепаду (більша частина Африки, Латинської Америки, деякі країни Азії);

в) «Напівпериферійні» держави, що займають проміжне положення за ступенем політичної автономії всередині світ-системи, що виробляють менше технологічну і наукомістку продукцію, не здатні конкурувати з країнами «ядра» і тому залежні від них економічно. В результаті напівпериферія поєднує в собі риси як периферії, так і «ядра». Просторово вона може бути розташована як між регіонами «ядра» і периферії, так і між двома конкуруючими регіонами «ядра». Напівпериферія може виступати посередником

у взаємодії «ядра» і периферії, поєднувати інституційні ознаки, властиві як ядру, так і периферії (держави Центральної та Східної Європи, в тому числі Україна та Росія, країни, що швидко розвиваються Південно-Східної Азії та ін.) Важливо відзначити, що, на відміну від держави -«ядра», напівпериферійні і периферійні держави є об'єктами (або навіть «жертвами»), а не суб'єктами глобалізації, тому найбільш точно їх взаємодія відображає формула «асиметричної взаємозалежності», тобто одночасно двох різноспрямованих тенденцій: 1) зниження залежності Заходу від периферії; 2) накопичення і загострення економічних і соціальних проблем на периферії і напівпериферії, для вирішення яких у країн цієї частини світу немає ресурсів [13, с. 19-62].

Взаємообумовлені процеси глобалізації та регіоналізації призводять, насамперед, до подальшого загострення протиріч по осі «Північ-Південь». Складається система світової економіки, що призводить до одностороннього збагачення держав, транснаціональних корпорацій та інших гравців, що представляють благополучні регіони Європи та Північної Америки. У цьому контексті необхідно зазначити, що 72% світових закордонних інвестицій припадає на капіталовкладення США, країн ЄС і Японії один в одного. Якщо перед Другою світовою війною США направляли до Європи не більше 28% своїх інвестицій, розподіляючи решту серед інших регіонів світу, то сьогодні туди надходить близько 60% американських інвестицій. Майже 60% товарообігу в Європі знаходяться в межах Євросоюзу, тоді як на країни Африки припадає не більше 2% – у п'ять разів менше, ніж в 1950 р. Якщо в 1953 р. індустриальні держави поставляли в країни аналогічного рівня 38% від загального обсягу свого експорту, то у 1990 р. цей показник виріс до 76% [14, с. 134].

В цей же час «південна периферія» – більшість країн і народів «третього світу» все більш відстає від рівня розвитку США, країн ЄС і Японії, перетворюючись на заручників глобальної системи і протестуючи проти неї. У цьому і полягає одна з основних причин багатьох соціально-економічних і політичних потрясінь у світі, в тому числі міжнародного тероризму. Більшість терористичних рухів мають або антиглобалістську спрямованість, або в цілому антизахідну, тим самим чітко позиціонуючи себе у світовому політико-ідеологічному просторі. В епоху глобалізації мета тероризму також глобальна: протистояння західної цивілізації або її сегменту (наприклад, федералізації Європейського Союзу) дозволяє широко використовувати антизахідні ідеологічні штампи для більш ефективного залучення прихильників. Пропаганда радикальних поглядів і тероризму як методу політичної боротьби широко використовує можливості глобального охоплення і «ефекту присутності», що надаються сучасними ЗМІ [14].

Таким чином, глобалізація та глобальне управління, яке складається в її рамках, під керівництвом країн-лідерів, розділяє світ на «переможців» і «переможених». Чим менш розвинена країна, тим менше вона виграє від глобалізації. У країнах, що легко адаптуються до глобалізації збільшується стабільність і добробут. Однак деякі країни повинні боротися лише за те, щоб зберегти своє місце на світовому ринку. Розрив між цими країнами та рештою світу призводить до їх внутрішньої і регіональної нестабільності. Деякі країни взагалі не в змозі зберегти своє місце в глобальній системі. Це призводить до загострення етнічних конфліктів і поширенню тероризму. До прикладів подібної схеми розвитку подій можна віднести те, що азійська економічна криза призвела до нестабільності в Індонезії і, в підсумку, до розміщення миротворчих сил ООН в Східному Тиморі [15].

Країни «золотого мільярда» зуміли добитися виняткового положення в рамках існуючої міжнародної системи. Високий рівень розвитку, життя населення, свобод та

якості життя зробили їх свого роду «еталоном» для більшості інших держав. Вони «задають темп і вектор» руху світу, економічні та соціальні параметри, зразки моделей розвитку. У той же час внаслідок їх питомої ваги у світовій політиці та економіці вони грають стабілізуючу роль фундаменту міжнародної системи, хоча населення, що проживає у них не становить чисельної більшості людства. У боротьбі за те, хто стане визначати «основу» світової системи, «Центр» чи «Периферія» визначається сьогодні головна «інтрига» світової політики [16].

В цілому, констатується, що «країни, що не відбулися» і «невизнані» держави, а також країни, що ігнорують принципи, які лежать в основі міжнародних відносин і права, все частіше дають про себе знати, створюючи загальносвітові проблеми (піратство, збройні конфлікти тощо). «Погана керованість» спонукає до безвідповідальності учасників світ-системи, державних і недержавних, що ще більше послаблює керованість і в підсумку веде до різного роду криз. У свою чергу, кризи, в тому числі сучасна глобальна криза, впливають на найбільш слабкі структурні ланки системи. Тому в найближчому майбутньому прогнозується збільшення числа «держав, що не відбулися» [17].

У цьому контексті необхідно підкреслити, що протягом, як зазначає американський дослідник М. Мазар, десяти з половиною років, починаючи з середини 1990-х рр. і приблизно до 2010 р., ідея національної безпеки в США формулювалася в основному з акцентом на ті небезпеки, які породжуються «державами, що не відбулися». Такі країни розглядалися як розсадники тероризму, вогнища регіонального хаосу, злочинності, хвороб і деградації навколишнього середовища [18].

Відсутність чітких визначень поняття «держав, що не відбулися» представляє другу проблему. Вона полягає в тому, що ніколи не існувало логічно послідовного набору чинників, які визначають «держави, що не відбулися». Групи терористів, що діють в «державих, що не відбулися», можуть переміщувати свої операційні бази: якщо Афганістан стає занадто ризикованим, вони можуть знятися і перебратися в Сомалі, Ємен і навіть до Європи. У результаті «стабілізація» трьох або чотирьох джерел екстремістського насильства не призведе до надійного захисту Сполучених Штатів. Те ж можна сказати про такі загрози, як організована злочинність, яка знаходить комфортні умови для своєї діяльності у функціонуючих, але неспокійних країнах Азії, Східної Європи і Латинської Америки [18].

Третя проблема полягає у необґрунтованій впевненості у можливості здійсненості місії на практиці. Останнє десятиліття нагадало своїми трагічними подіями про те, що насильницьке державне будівництво просто не може бути здійснено сторонніми суб'єктами будь-яким раціональним або автентичним чином. Коли соціальний порядок став погано адаптуватися до процесів глобалізації світу, коли органи управління слабкі і персоналізовані або клептократичні, корупція носить загрозливий характер, а принцип панування закону блищить своєю відсутністю надійних способів відносно швидко провести основні соціальні, політичні, економічні та культурні реформи [18].

Відтак, якщо не відбудеться консолідації «Центру» навколо вирішення пролем «Периферії» може наступити масове розчарування не тільки у глобалізації, але й у самому несправедливому до світової більшості порядку. Це загострення може стати причиною мілітаризації бідних країн та отримання ними засобів масового знищення. Основна відмінність світового порядку, що формується за умов динамічних змін XXI ст. від світопорядку XX ст. полягає у зменшенні значення такого поняття реалізму та неореалізму, як «баланс сил». Зниження ймовірності конфлікту між великими державами і зближення їхніх позицій з більшості спірних міжнародних проблем

можуть привести до створення альянсу розвинених країн, здатного, за потенціалом протистояти об'єднанням силам «периферійних» держав. Внаслідок цього «держави, що не відбулись» відмовляться без них приймати участь у демократизації міжнародної системи.

Разом з цією проблемою констатується ігнорування країнами «Центра» порушення загальноприйнятих норм і прав людини в країнах «Периферії», від курсу на поширення зброї масового знищення та спонсорування терористичної активності. Коаліція розвинених країн зможе встановлювати норми поведінки на міжнародній арені, а також правила, що обмежують ступінь свободи урядів щодо власних громадян. Поруч з цим, актуальною є й проблема відновлення системи управління в країнах «Периферії» зусиллями окремих великих держав або їх коаліції. Але не з метою експлуатації природних багатств або людських ресурсів цих країн, а заради захисту елементарних прав їх громадян та надання їм гарантій дотримання, як таких. Основу сучасної світ-системи, не дивлячись на суттєві трансформаційні процеси складає все ще вестфальська міжнародна система та порядок, які мають бути змінені відповідно до умов та викликів ХХІ ст. Перш за все має бути встановлення пріоритету прав людини над правами народів, націй і держав.

Список використаної літератури

1. Михайленко В. И. Учебно-методический комплекс дисциплины «Глобализация и глобальное управление» : учебн. пособ. [Електронний ресурс] / В. И. Михайленко. – Екатеринбург, 2008. – Режим доступу : elar.urfu.ru/bitstream/10995/1537/8/1333094_schoolbook.pdf.
2. Хуторская В. «Несостоявшиеся государства» – угроза международной безопасности? [Електронний ресурс] / В. Хуторская // Трибуна молодого ученого. – 2012. – №2. – Режим доступу : <http://ehd.mgimo.ru/IORManagerMgimo/file?id=CBAB68DB-6E77-E77C-2F3C-AD51BBD52996>.
3. Ghani A. Closing the Sovereignty Gap : An Approach to State-Building / A. Ghani. – London : Zed Books, 2005. – 253 p.
4. Rice S. E. Index of State Weakness In the Developing World / S. E. Rice, S. Patrick. – Washington, DC : The Brookings Institution, 2008. – 312 p.
5. Marshall M.G. Global Report on Conflict, Governance and State Fragility 2007 / M.G. Marshall, J. Goldstone // Foreign Policy Bulletin. – Cambridge, 2007. – №. 1. – P. 3-22.
6. Hewitt J. Peace and Conflict 2008 : Executive Summary / J. Hewitt, J. Wilkenfeld, T. Gurr // College Park : Center for International Development and Conflict Management. – University of Maryland, 2008. – 302 p.
7. Иноземцев В. Л. О мировом порядке ХХІ века [Электронный ресурс] / В. Л. Иноземцев, С. А. Караганов // Россия в глобальной политике. – 2005. – № 1. – Режим доступу : <http://www.globalaffairs.ru/numbers/12/3632.html>.
8. Мишин В. Е. Тенденции глобального развития : трансформирующийся мир [Електронний ресурс] / В. Е. Мишин / Международные контракты : учебн. пособ. – Пятигорск : Пятигорский государственный лингвистический университет, 2010. – Режим доступу : http://www.pglu.ru/lib/publications/University_Reading/2010/XIV/uch_2010_XIV_00011.pdf
9. Иноземцев В. Л. О мировом порядке ХХІ века / В. Л. Иноземцев, С. А. Караганов // Россия в глобальной политике. – 2005. - №1. – С. 8.–23.

10. DeYoung K. World Bank Lists Failing Nations That Can Breed Terrorism /K. De Young // Washington Post. – 2006. – September 19. – P. A8.

11. Малаян Р. Э. ООН в формирующейся системе глобального управления : автореф. дис. ... канд. полит. наук : спец. 23.00.04 «Политические проблемы международных отношений и глобального развития» / Рубен Эдуардович Малаян; Московский государственный институт международных отношений . – Москва, 2009. – 22 с.

12. Ачкасов В. А. Страны «третьего мира»: столкновение с глобализацией? [Электронный ресурс] / В. А. Ачкасов, С. Г. Еремеев // ПОЛИТЭКС. Политическая экспертиза. – 2009. - №1. - Режим доступа : <http://www.politex.info/content/view/542/30/>.

13. Валлерстайн И. Рождение и будущая кончина капиталистической миросистемы: концептуальная основа сравнительного анализа / И. Валлерстайн // Анализ мировых систем и ситуация в современном мире. – СПб. : Университетская книга, 2001. – 416 с.

14. Иноземцев В. Л. Глобальный конфликт XXI ст. : размышления об истоках и перспективах межцивилизационных противоречий / В. Л. Иноземцев, Е. С. Кузнецова // Полис. – 2001. – № 6. – С. 131-139.

15. Балуюев Д. Г. Меняющаяся роль государства в контексте современных глобальных изменений [Электронный ресурс] / Д. Г. Балуюев // Вестник международных отношений. – 2003. – № 1. – Режим доступа : http://www.unn.ru/pages/vestniki_journals/9999-0200_West_MO_2003_1/19.pdf.

16. Кременюк В. Управление и управляемость в мировой политике [Электронный ресурс] / В. Кременюк // Международные процессы. – 2013. – Т. 11, №1. – Режим доступа : <http://www.intertrends.ru/sixth/003.htm>

17. Лебедева М. М. Политические основания современного мирового кризиса [Электронный ресурс] / М. М. Лебедева // Полития. – 2009. – № 3. – Режим доступа : http://www.politeia.ru/content/pdf/Politeia_Lebedeva-2009-3.pdf

18. Mazarr J. M. . The Rise and Fall of the Failed-State Paradigm. Requiem for a Decade of Distraction [Электронный ресурс] / M. J. Mazarr // Foreign Affairs. – 2014. - January-February. – Режим доступа : <http://http://www.foreignaffairs.com/articles/140347/michael-j-mazarr/the-rise-and-fall-of-the-failed-state-paradigm>.

Стаття надійшла до редакції 08.11.2014 р.

M. Fesenko

PROBLEMS OF THE “CENTER” AND “PERIPHERY” IN GLOBAL GOVERNANCE OF WORLD-SYSTEM

It is proved that the world order is increasingly determined by the relationship of the “center” and “periphery”, which is a major problem in the global human development. Scientists have come to the conclusion that in today's world order, the main danger comes from the “periphery” that failed to fit into the processes of globalization and mired in corruption, clan parsing and irresponsibility of authoritarian ruling elite, making it impossible to separate the development of these countries. The failure of development in turn weaken the legitimacy of governments, economic regression multiplied by religious and ethnic conflicts. Essentially, it is about creating a new “concert of nations” - dominant in the global community of the most powerful states that can counteract the rise of chaos directly together, and through the reorganized international organizations.

The article investigates the problem of world order objects consolidation in solving the problems of poor countries after the collapse of the bipolar international system. Major challenges to international security are analyzed. In this context, it is proved that countries

with high levels of instability (failed states) are the main obstacle in the way of the United States to the triumph of neo-liberal model of democracy.

World-systems theory is generally a multidisciplinary, macro-scale approach to world history and social change, emphasizes the world-system as the primary unit of social analysis. "World-system" refers to the inter-regional and transnational division of labor, which divides the world into core countries, semi-periphery countries, and the periphery countries. Core countries focus on higher skill, capital-intensive production, and the rest of the world focuses on low-skill, labor-intensive production and extraction of raw materials. This constantly reinforces the dominance of the core countries.

Keywords: "Center", "Perefiriya", "North", "South", "Semiperefiriya", global governance, world-system, globalization, fragmentation, failed states.

РЕЦЕНЗЕНТИ: Булик М.В., к.політ.н, проф.; Зеленько Г.І., д.політ.н, проф.

УДК 323.323:659.1

Н. М. Хома

УКРАЇНСЬКИЙ ВИМІР ІНТЕРАКТИВНОСТІ ПОЛІТИКИ

У статті проаналізовані інтерактивні методи сучасної української політики. Увага акцентується на постмодерних театралізованих елементах політичної дії, в основі яких он-лайн комунікація. Доводяться можливості інтерактивності у розширенні традиційних інструментів політичної участі.

Ключові слова: інтерактивність політики, краудсорсинг, краудфандинг, медіа-активізм, реаліті-шоу, твіт-шторм, хештег.

Поняття «інтерактивний» (англ. interaction — взаємодія) означає «що забезпечує двобічну взаємодію». Сучасні інтерактивні методики мають своїм підґрунтям символічний інтеракціонізм (Дж. Мід, Г. Блумер, І. Гоффман та ін.), який зосереджується на аналізі соціальних взаємодій переважно в їхньому символічному змісті. Внесок у розробку концепту «інтерактивність» зроблений, насамперед, педагогікою (інтерактивні форми навчання), психологією (інтерактивні комунікативні технології), науковою галуззю «соціальні комунікації» (дослідження нових медіа, у тому числі й соціальних), соціальною роботою (нетрадиційні підходи до роботи з певними категоріями громадян). У названих та інших науках інтерактивність незмінно пов'язується із інноваційністю, активною взаємодією. Для політичної науки концепти «інтерактивна політика», «інтерактивність політики» і под. є новими. Перші кроки у вивченні сутності політичної інтерактивності та її форм зроблені І. Вільчинською, К. Ірхою, Ю. Кургановою, Д. Яковлевим. Нашим дослідницьким завданням є розкрити зміст, прояви феномена «інтерактивність політики» на прикладі української політичної практики.

У нинішню постмодерну добу політика «театралізується»: вона реалізується через ігрові та ритуальні елементи комунікації, нема чітких канонів, додається карнавалізація, посилюється самовираження людини. Багатозначність, іронія, несподіваність інтерпретацій, зворотність смислу й оцінок, гра смислами, невизначеність, фрагментарність свідомості і культури, деканонізація, видимість, ілюзія існування замість реалістичності, колажність, перевага інтуїції над